

SPAZMOFILIYA VA RAXIT KASALLIGI

Davronova Charos Luqmonovna

Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali assestanti.

Sadiyev Javohir Ulug'bek o'g'li

Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali davolash 1 fakulteti 3 kurs.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11537164>

Annotatsiya. *Yosh organizmning har tomonlama rivojlanishi uchun vitaminlar talab etiladi. Vitaminlar tanada modda almashinuvini aktivlashtiradi va immunologik holatni oshiradi. Agarda tanada birortavitaminkamaysa- gipovitaminoz holati rivojlanadi. Ushbu maqola spazmofiliya va raxit kasalliklarining sabablari, oqibatlar va klinikasi haqida yoritiladi.*

Kalit so'zlar: *spazmofiliya, raxit, ferment, garmon, meda ichak kasalliklari.*

SPASMOPHILIA AND RICKETS

Abstract. *Vitamins are required for the comprehensive development of a young organism. Vitamins activate metabolism in the body and increase immunological status. If the body lacks any vitamin, hypovitaminosis develops. This article discusses the causes, consequences and clinical features of spasmophilia and rickets.*

Key words: *spasmophilia, rickets, enzyme, hormone, intestinal diseases.*

СПАЗМОФИЛИЯ И РАХИТ

Аннотация. *Витамины необходимы для всестороннего развития молодого организма. Витамины активизируют обмен веществ в организме и повышают иммунологический статус. Если в организме не хватает какого-либо витамина, развивается гиповитаминоз. В статье рассмотрены причины, последствия и клинические особенности спазмофилии и рахита.*

Ключевые слова: *спазмофилия, рахит, фермент, гормон, кишечные заболевания.*

Yosh organizmning har tomonlama rivojlanishi uchun vitaminlar talab etiladi.

Vitaminlar tanada modda almashinuvini aktivlashtiradi va immunologik holatni oshiradi. Agarda tanada birorta vitamin kamaysa- gipovitaminoz holati rivojlanadi. Vitamin "A" ko'zni ko'rish faoliyatida qatnashadi. Vitamin "S" ferment, garmon, modda almashinuvida qatnashadi. Vitamin "B" qon ishlab chiqarishda qatnashadi. Vitamin "D" fosfor va kalsiy modda almashinuvida qatnashadi. Bular bola sharbatlar, sabzavotli bo'tqalar istemol qilinganda qabul qiladi bola organizmida vitamin "D" yetishmasa raxit kasalligi paydo bo'ladi. Raxit 2 oylikdan to 3 yoshgacha uchraydigan kasallik bo'lib, butun organizm hayot faoliyatining kesgin buzilishiga olib keladi. Raxit avj olishiga olib keladigan asosiy sabab quyosh ultraviolet nurlarining bolaga yetarli ta'sir ko'rsatmasligidir va bolalar hayotning maishiy iqtisodiy hamda moddiy shart sharoitlar bilan mahkam bog'liq.

Raxit yosh go'daklarda uchraydigan kasallikdir. O'sib kelayotgan bola organizmida vitamin "D" zarur ekanligi aniqlangan uning asosiy vazifasi fosfor bilan kalsiy o'zlashtirib olish bularning suyaklarda to'planib borish protsesini idora etish va bu bolaning to'g'ri o'sib borishi hamda suyaklar o'sishiga yordam beradi.

Vitamin "D" asosiy manbai organizmning o'zi. Vitamin "D" ovqat kirmasdan turib, odamning organizmida provitamin "D" xosil bo'la oladigan birdan bir vitamindir. Buning

uchun bolabadan terisida vitamin "D" hosil bo'lishida ishtirok etadigan sterinlar bo'lishi va ularga urug'lik nurlari ta'sir etishi zarur.

Raxitning kelib chiqishida vitamin "A", "B" va "S" yetishmasligi ham ahamiyatga ega.

Raxitning kelib chiqishida bundan tashqari mikroelementlar: magniy, rux, temir, mis yetishmasligi, bolaning notog'ri ovqatlanlantirib borish ularga beriladigan qo'shimcha ovqatning sifatida, tarkibi, chala tug'ilganlik, yil fasli, turmush sharoitlarining yomonligi ham sabab bo'lishi mumkin.

Meda ichak kasalliklari va yuqumli kasalliklar raxit paydo bo'lishiga sharoit tug'diradi. Chunki bu kasalliklardan moddalar almashuvi buziladi. Chala tug'ilgan bolalarda raxit ko'p uchraydi. Bundan ona qorning oxirgi oylarida bola o'zi uchun qish va baxor oylarida tug'ilgan bolalar raxitga moil bo'ladi. Chunki quyosh nuridan terida vitamin "D" hosil bo'lishi kerak. Shuning uchun bu bolalarga bir oylikdan vrach tomonidan vitamin "D" olishi maslaxat beriladi.

Oy kuni yotib tug'ilgan bolalarda raxitning dastlabki klinik alomatlari 2-3 oylikdan boshlab topiladi, chala tug'ilgan bolalarda 1oylikdan boshlab topiladi.

Klinikasi.

Raxitbutun organiz kasalligi bo'lib birqancha organ va sistemalar funksiyalarining anchagina buzilishiga olib keladi. Asosiy belgilari: bolaning haddan tashqari ko'p terlash, iensa sochichining to'kilishi, birdan cho'chib-turishi yotgan vaqtda uyquning be xalovat, notinj bo'lishi.

Raxitning boshlanish davrining oxiriga kelib suyak to'qimalarida o'zgarishlar topiladi. Kraniotabez - ensa suyaklarining yumshab qolishi bosh shaklining ozgarishi, katta liqqildoqni kech berkinishi, tishlarning kech va noto'g'ri chiqishi, ko'krak qafasi umurtqa pogonasi ko'p oyoq naysimon suyaklarning o'zgarib ketishidir. Suyak sistemasi o'zgarishi bilan bir qatorda muskullarda va boylam operati tonusining pasayib ketishi - gipotoniya bu vujudga keladi. Raxit bo'lgan bolaning harakat rivoji kechikib qoladi, kech o'tiradi, kech yuradi, bo'shang, lapashang bola bo'lib qoladi.

Raxitdan nafas olish qon aylanish va organizm uchun kislalarot bilan taminlab turish funksiyasi izdan chiqadi. Bu shunga olib keladiki agar pnevmaniya yuz bersa og'ir o'tadi. Raxitda qorin kattalashib, jigar va taloq kattalashadi, boshi katta, ko'krak qafasi suyaklari notekis o'sadi, oyoq -qo'llari X yoki O simon bo'ladi .

1. Klasifikatsiyasi

Kasallikning davriga qarab:

1. Boshlanish davri 2-3 haftadan, 2-3 oygacha davom etadi.
2. Avjga chiqqan davri suyaklarda o'zgarishlar paydo bo'ladi.
3. Raxit simptomlari susayib boradi.
4. Qoldiq hodisalar 2-3 darajali raxitda 2-3 yashar bolalarda kuzatiladi.

Klinik ko'rinishiga, og'ir - yengilligiga qarab uchta darajaga bo'linadi

1. Yengil - nerv va suyak sistemasida sust ifodalangan raxit belgilari bo'lishi bilan xarakterlanadi.

2.O'ta og'ir - nerv, suyak, mushak, qon yaratish sistemalarida o'rtacha o'zgarishlar bilan xarakterlanadi. Xayotning 4-5 oyligida raxit 2chi daraja qo'yiladi.

3. Og'ir - bunda suyaklarning o'zgarib ketishi, harakat funksiyalarining buzilishi, jigar va taloqning kattalashuvi.

Qanday o'tishi bo'yicha: o'tkir, yarim o'tkir qo'zg'ab turadigan formalarga bo'linadi.

2. Profilaktikasi.

Raxitning profilaktikasi nospesifik va spesifik chora tadbirlardan iboratdir. Nospesifik - xomilador ayolga yaxshi shart-sharoitlar yaratib berish, ovaqti xilma - xil vitamilarga boy bo'lishi, vaqtida dam olishi, ochiq havoda sayr qilishi, xomiladorlikning oxirida vitamin "D" ichishi bilan baliq moyi istemol qilishi kiradi. Tug'ruq keyin ko'krak suti bilan emizish, ochiq havoda sayr qildirish, massaj, gimnastika vitamin "D" (1oy mobaynida) berish.

3. Davosi.

Bolaning ovqati oqsillar, yog'lar uglevodlar va mikro elementlarga bo'lgan ehtiyoji normada bo'lishi kerak. Ona suti bilan birga meva sharbatlarida 2-3 mahal 1 qoshiqchadan, 6 oylikdan boshlab tuxum sarig'i tvorog kifr, 8 oyligidan go'sht maxsulotlari berish kerak. Davosi uchun vitamin "D" miqdori (dozasi) ko'proq beriladi 1-1,5 oy mobaynida ultrabinafsha nur berilib turilishi, quyoshda 15-20 minut sayr qildirish tavsiya etiladi.

4. Spazmofilliya.

Yosh go'daglar uchun xarakterli kaslik bo'lib u xoyotning 2yilida uhraydi.

Ko'p bolalarda bu kasallik yashirin - latent o'tadi.

Raxitbilan spazmofilya patoginetik jihatdan olganda kalsiy bilan fosfor almashinuvi buzilishi 2 xil fazasi bo'lib organizmda vitamin "D" yetishmasligi natijasida paydo bo'ladi. Spazmafilya davrida almashinuvning o'ziga xos xususiyatlari sezilarli gipokalsimiya (raxitda o'rtacha bo'ladi), alkalos (raxitda asidos bo'ladi).

Spazmofilyaning asosiy klinik belgisi spazm bilan talvasa. Bu asosan kalsiyning yetishmasligi nervlar qo'g'aluvchanligidir.

Klinikasi: 3 xil formasi mavjud.

1. Laringospazm.

2. Kapopedal spazmalar (oyoq va qo'l panja, muskullarning tirishib qolishi)

3. Eklapsiya formali (talvasa tutishi).

Eng ko'p uchraydigan formasi langgopazm ya'niogiz tirqishining torayib qolishi. Bu bola tinch maxalida yoki hayajonlangan vaqtida birdan nafas olishi qiyinlashib nafas olishda xirinlash eshiladi. Bolaning yuzida qo'rquv ifodasi paydo bo'ladi badan terisi ko'karib, yuzi bilan gavdasi sovuq ter bilan qoplanadi. 1 necha sekund bola shovqin bilan nafas oladi va nafas asta -sekin asliga kelib boradi. Longospazm kun davomida takror takror tutilib turishi mumkin.

Kapopedal spazmalar yani qo'l – oyoq muskullarining, ayniqsa panja muskullarning tonik qisqarib turishi ko'proq uchraydi bunda qo'l oyoq panjasi musht bo'lib turishi va akusher qo'li kabi bo'lishi mumkin.

Spazmafilyaning eng kam uchraydigan lekin xarakterli formasieklapsiyadir.

Bunda butun tana ko'ndalang targ'il silliq mushaklarda tarqalgan kloniktonik talvalar bilan yuzaga chiqadi.

Davosi: umumiy kloniktonik talvasalar tutib turgan , larengospazm bo'shalib qolgan maxallarda shoshilinch chora ko'rish kerak. Tinch sharoit yaratib bolani boshini sal yonga burib qisib turgan narsalardan yechintirib lat yemaasligi uchun yechintirib boshi oyoq qo'llarini ohista ushlab turish zarur. Tezda spazmni yuqotadigan dori darmonlar: Relanium, fenobarbital, manizi sulfat ichirish zarur, hech bo'lmasa litik aralashma o'tkaziladi. Bolaga suv sepish dumbalariga urish, yuziga urish, tilini tutib turish zarur. Talvasa bartaraf etilgandan keyin bir necha kun davomida kuniga ikki mahal fenobarbital, kalsiy pereparatlari berish zarur.

Profilaktikasi rahat bilan bir hil. Bolani ko'krak suti bilan emizish sun'iy ovqatlantirilib kelayotgan bolalar meva sharbatlari, qo'shimcha ovqatlarni vitaminlarni kalsiy pereparatlarini berish zarur.

REFERENCES

1. V.P.Bisyarina "Bolalar kasalliklari bolalar parvarishi va go'daklarning anatomik - fiziologik xususiyatlari" Toshkent 1990 yil.
2. V.A.Belousov, A.D. Pevzner "Bolalar kasalliklari" Toshkent 1992 yil .
3. J.Eshqobulov, A.Maxmudov "Bolalar kasalliklari" Toshkent 1993 yil.
4. www.ziyonet.uz